легенів та інше. Слід підкреслити, що у жінок дітородного віку, досить часто зустрічаються зміни менструального циклу. Серед сексуальних порушень слід відзначити зниження лібідо та ерекції.

У відстроченому періоді посттравматичні стресові розлади найчастіше проявляються в депресії, асоціальній поведінці, неконтрольованій агресії, алкоголізмі, наркоманії, сімейних проблемах.

Раціональна психотерапія (методика спрямована до логічного мислення пацієнта. В якості лікувальних засобів використовуються: переконання, роз'яснення, схвалення, відволікання та таке інше); ***гіпносугестивна психотерапія*** – за допомогою гіпносугестії можна здійснювати вплив практично на всі симптоми ПТСР, що стосуються, як основних психопатологічних проявів (страх, тривога, астенія, депресія), так і інших невротичних синдромів (нейровегетативні и нейросоматичні, рухливі і чутливі розлади і т.д.); ***аутогенне тренування*** – спочатку шляхом самонавіювання досягається розслаблення мускулатури - релаксація, а потім у цьому стані проводяться самонавіювання, спрямовані на ті або інші функції організму; ***травмофокусована когнітивно-поведінкова психотерапія*** - виступає високоефективним методом психокорекції деструктивних емоційних переживань особистості, є методом лікування межових станів та розладів різного типу; ***ДПРО (десенсибілізація і переробка травми рухом очей)*** – забезпечує десенсибілізацію (зниження чутливості), в результаті цього активуються вроджені механізми по переробці стрес-травмуючої інформації.

Наприкінці хотілось би вжити метафору: ПТСР - це рана в душі, а спеціалізована психотерапевтична допомога цю травму допоможе загоїти, заархівувати ці події минулого у пам’ять, щоб вони не викликали більше болючих емоцій.

Малкова Т.М.,
кандидат психологічних наук, с.н.с, професор кафедри юридичної психології НАВС

УЯВЛЕННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ

Уявлення про професійну діяльність найбільш тісно пов’язані з поняттям «образ професії» і можуть розглядатися як когнітивний компонент цього образу. Як зауважує Л.Б. Шнейдер, науково мало

прорблені питання, що стосуються уявлень людини про обрану професію, динаміку образу професії та його впливу на становлення майбутнього спеціаліста. Як стверджує Є.О. Клімов, людина планує своє професійне майбутнє на основі того образу професії, який в неї вже склався і який у процесі професійного самовизначення може бути скоректований або навіть зруйнований. Образ професії має також мотиваційне значення. Поняттям «мотивація» в управлінській діяльності позначається 1) внутрішній стан працівника, який мобілізує його на досягнення цілей організації; 2) активність з боку суб'єктів управління, спрямована на стимулювання працівників до виконання виробничих завдань. В українській мові цим значенням відповідають поняття «мотивація» та «мотивування». Мотивування – це процес управління діяльністю робітників шляхом впливу на їхню поведінку , основаному на знанні про те, «чим живуть інші люди». Розуміння того, які аспекти професійної діяльності працівників міліції є для них значущими, які потреби і в якій мірі ця діяльність задовольняє , тобто оцінка, за висловом О.П. Єрмолаєвої, «реалізаційного потенціалу професії», дозволить більш точно уявити перспективи окремої людини у цій сфері діяльності, а також надасть можливість покращити мотивування діючих співробітників. Мотивація, як відомо, чинить значний вплив на функціональні можливості людини. Найчастіше її пов'язують з продуктивністю і задоволеністю працею та почуттям приналежності до даної організації. Не вдаючись в питання теоретичного характеру, в якості вихідного приймемо визначення мотивації Т. О. Караваєвої: мотивація – це індивідуалізований механізм співвіднесення зовнішніх та внутрішніх чинників, що визначає способи поведінки даного індивіда.

Метою нашого дослідження було вивчення уявлень про професійну діяльність майбутніх працівників міліції. Вибірку склали 227 курсантів (квітень 2011 р.) та 65 магістрів (спеціалізація – судова експертиза, листопад 2013 р.) навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ. Згідно з гіпотезою дослідження, у сприйнятті професійної діяльності майбутніми працівниками міліції поруч з особливостями, характерними для певних років навчання та спеціалізації, мають бути представлені і найбільш загальні (основні) характеристики даної діяльності, які мають, на наш погляд, суттєве мотиваційне значення. У дослідженні було використано розроблений автором опитувальник, який передбачав оцінку сорока особливостей професійної діяльності працівників міліції за 6-тибальною шкалою: «0» означав відсутність даної особливості; «1» – ледь помітну її наявність; «2» – слабку представленість; «3» – середню; «4» – те, що дана особливість добре виражена і «5» – що виражена максимально. Кількісно-якісний аналіз

даних проводився за допомогою критерію χ^2 Пірсона та виокремлення провідних тенденцій в оцінках випробуваних (провідними вважалися оцінки, які були обрані більш ніж 50,00% опитаних).

Співставлення даних, отриманих у різних групах випробуваних, дозволило виділити 14 особливостей професійної діяльності працівників міліції, спільних для всіх груп опитаних. При цьому всі особливості професійної діяльності працівників міліції, які можуть бути віднесені до особливостей позитивного характеру (за виключенням такої особливості як «широкі можливості спілкування з різними людьми») більшість опитаних оцінили як представлені на низькому рівні («0», «1», «2» бали). Це такі особливості як «впевненість працівника міліції в майбутньому»; «задовільний розмір заробітної плати»; «наявність певних соціальних пільг та переваг (гарантоване працевлаштування, можливість вирішення певних питань завдяки статусу працівника міліції тощо)»; «наявність вільного часу»; «позитивні емоції, пов'язані з виконанням службових обов'язків». І, навпаки, особливості професійної діяльності негативного характеру (за виключенням таких як «погане ставлення до співробітників жіночої статі», «погані взаємостосунки з органами влади, з прокуратурою» та «порушення чинного законодавства під час виконання службових обов'язків») випробувані усіх груп оцінили як представлені на високому рівні («4» та «5» балів). Це такі особливості як «погана організація праці (ненормований робочий день, великий рівень формалізму, невизначеність функціональних обов'язків»; «соціальна та правова незахищеність (значні обмеження в правах порівняно з цивільними особами; соціальне забезпечення, що не відповідає ступеню ризику професії, психологічним та фізичним витратам під час виконання службових обов'язків»); «великі навантаження як фізичного, так і психологічного характеру»; «недостатність фінансово-технічного забезпечення службової діяльності»; «негативне ставлення населення до міліції».

Отже, в переліку найбільш характерних, на думку курсантів та магістрів, особливостей професійної діяльності працівників міліції переважають, згідно з термінологією Ф. Герцберга, чинники гігієни праці. До мотивів внутрішнього характеру (мотиваторів за Ф. Герцбергом) можна віднести лише три особливості: упевненість в майбутньому (низький рівень вираженості), наявність позитивних емоцій, пов'язаних із виконанням службових обов'язків (низький рівень вираженості), широкі можливості спілкування з різними людьми (високий рівень вираженості). Як зауважує J. DuBri№, гігієнічні чинники помічають лише тоді, коли вони відсутні, а якщо фактори гігієни праці відповідають потребам працівників, то наслідком буде не задоволеність працею, а лише

відсутність незадоволення. Таким чином, можна зробити висновок, що особливості професійної діяльності працівників міліції, що належать до чинників гігієнічних, виступають на перший план у свідомості майбутніх працівників міліції. Чинники, які належать до внутрішньомотиваційних, знаходяться ніби «в тіні» чинників зовнішньо мотиваційних (факторів гігієни праці). Отже, можна припустити, що внутрішня мотивація у більшості майбутніх працівників міліції є слабкою. Це припущення знайшло підтвердження у даних опитування магістрів, яке стосувалося їхніх професійних планів. Так, обираючи варіанти завершення речення «Якби моє працевлаштування залежало тільки від мене, то…» лише 9 з 65 магістрів (13,85 %) обрали варіант «я б працював (-ла) в міліції» (опитування проводилося 29.11. 2013, тобто до розгону протестної акції студентів на Майдані незалежності і посилення у зв'язку з цим негативного ставлення до міліції з боку громадян).

Марков М.М.,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування ННІПФПСКМ НАВС

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПО ЗВІЛЬНЕННЮ ЗАРУЧНИКІВ

Психологічне забезпечення діяльності групи захвату, що здійснює звільнення заручників, включає комплекс організаційних та психологічних заходів, що проводяться з цілями:

- забезпечення необхідними для успішного проведення операції психологічного стану та професійної працездатності особового складу;
- попередження професійних помилок і втрат особового складу, обумовлених його психологічним станом та працездатністю;
- створення необхідних умов для нормалізації психологічного стану заручників, забезпечення їх адекватної поведінки під час силових заходів.

Підготовка до проведення силових заходів по звільненню заручників починається зразу після отримання відповідної оперативної інформації. При цьому з максимальною ефективністю використовується час, який надається для ведення переговорів. Момент початку силових заходів диктується, як правило, незалежним від групи захвату обставинами.